

Prosjektspesifikke avvik og tillegg

- der NS åpner for alternativer

Bergen kommune
Etat for utbygging
Håkon Jensen Lorens
Lars Ese Ur

Agenda:

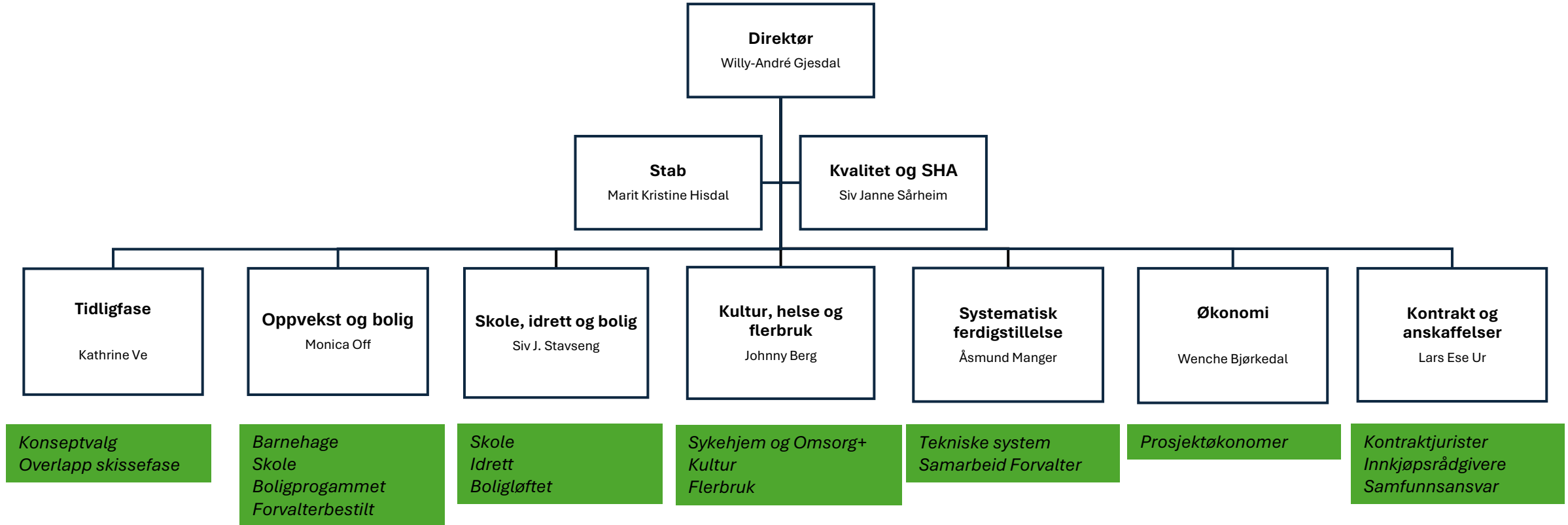
- Hvor finner en våre Standard og prosjektspesifikke avvik
- Varsler og krav
- Ombruk
- Utslippsfri byggeplass
- Dagmulktssanksjoner
- Prøvedrift
- Indeksregulering
- Eksempel på prosjektspesifikke avvik

BYGG MED OMTANKE

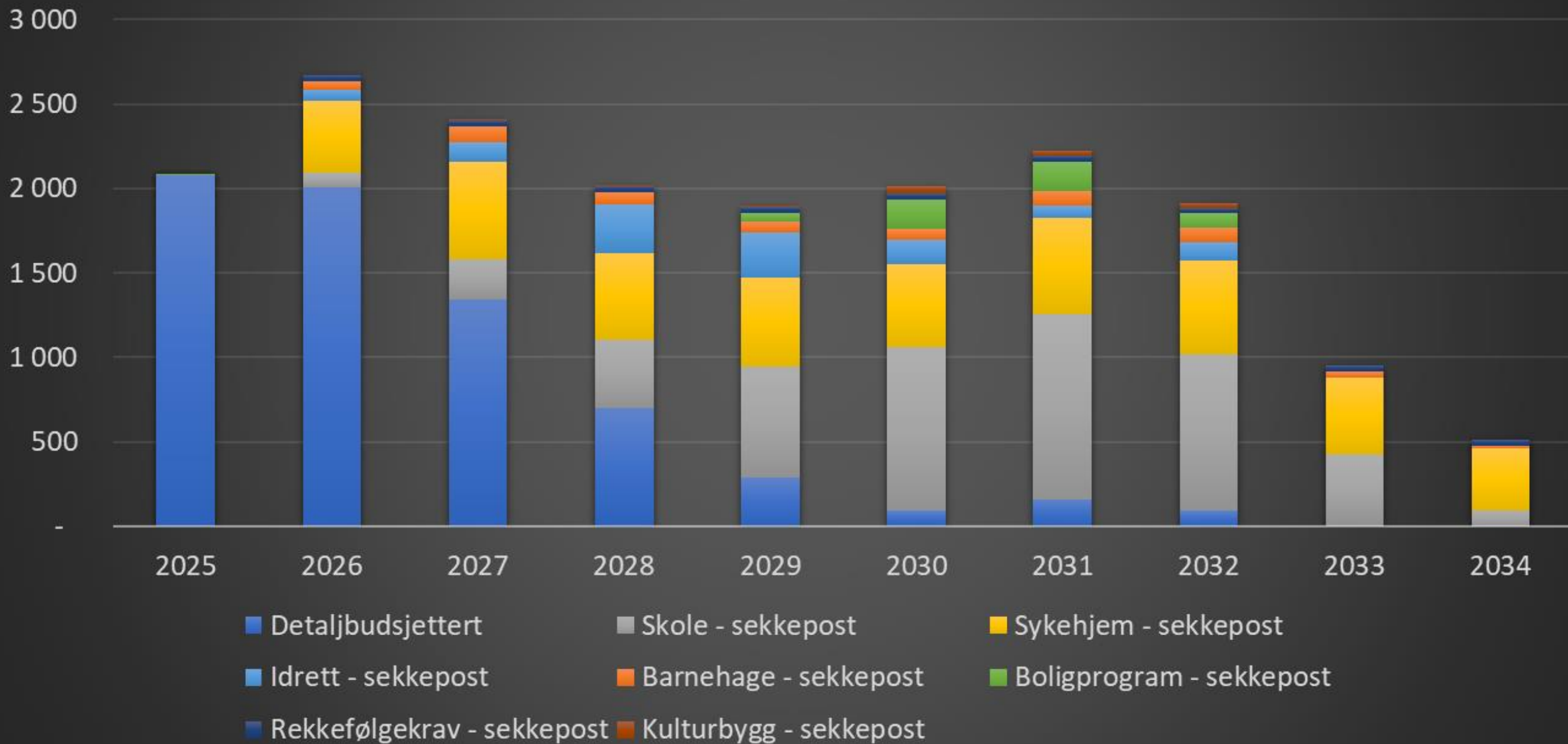
BERGEN
KOMMUNE

Etat for utbygging – organisering

INVESTERINGSPROGRAM 2025 - 2034

BYRÅDETS INNSTILLING

Følgende dokumenter inngår i kontrakten:

a) Dette avtaledokument med alle vedlegg

a1 – Prosjektspesifikke avvik fra/tillegg til NS 8407

a2 – Standard avvik fra/tillegg til NS 8407

b) Kontraktsbestemmelser samfunnsansvar

b1 – Lønns- og arbeidsvilkår

b2 – Seriøsitetskrav for bygg- og anleggskontrakter

b3 – Ansvarlig forretningspraksis

b4 – Vilkår om bruk av lærlinger

b5 – Krav om arbeidsinnkludering

b6 – Krav til utslippsfri byggeplass

c) Referat fra kontraktsmøte, datert 12.9.24

d) Entreprenørens tilbud inkl. alle vedlegg

d1 – Tilbudsskjema

d2 – Oppgaveforståelse

e) Endringer til konkurransegrunnlaget av betydning for kontrakten

f) Referat fra tilbudsbeifaring datert 12.4.24

g) Konkurransegrunnlagets Del II, Oppdragsbeskrivelse

g1 - Administrative bestemmelser

g2 - Plan for systematisk ferdigstillelse

g3 - Byggherrens plan for SHA-arbeidene

g4 - Brukerkrav EBF

g5 - Funksjonsbeskrivelse

h) NS 8407

Standard avvik fra og tillegg til NS

- Mindre omfang
- De fleste av praktiske hensyn
- Hensyn til UE: indeksregulering
- Varsler og krav

Innholdsfortegnelse

a.2 Generelle kontraktsbestemmelser

- a.2.1 NS 8407:2011 MED ENDRINGER
- a.2.2 MØTER MED KONTRAKTSMEDHJELPERE (NS 8407 PKT 4)
- a.2.3 VARSLER OG KRAV (NS 8407 PKT 5)
- a.2.4 PARTENES SIKKERHETSSTILLELSE (NS 8407 PKT 7)
- a.2.5 BRUK AV KONTRAKTSMEDHJELPERE (NS 8407 PKT 10)
- a.2.6 FORHOLD PÅ BYGGEPLASSEN (NS 8407 PKT 18)
- a.2.7 ENDRINGER (NS 8407 PKT 31)
- a.2.8 VEDERLAGSJUSTERING (NS 8407 PKT 34)
- a.2.9 BRUKSTAKELSE OG PRØVEDRIFT (NS 8407 PKT 38)
- a.2.10 SLUTTOPPGJØR (NS 8407 PKT 39)
- a.2.11 MANGEL VED KONTRAKTSGJENSTANDEN (NS 8407 PKT 42)

Varsler og krav

- Alle varsler og krav skal utelukkende formidles på samme plattform
- Oversiktlig, men også utfordringer

a.2.3 VARSLER OG KRAV (NS 8407 PKT 5)

Første og andre ledd utgår og erstattes med følgende:

«All behandling av varsler og krav skal skje ved bruk av ISY Prosjekt Endring. Veileder i bruk av systemet finnes her [Bergen kommune - Veileder for entreprenører i bruk av ISY Prosjekt Endring](#)»

Følgende tilføyelse gjelder som nytt siste punktum i tredje ledd:

«Varsler og krav regnes kun som skriftlig dersom de er sendt via ISY Prosjekt Endring.»

Endringer							
Søk							
Nummer ↑	Tittel	Type	Kontrakt	Publisert	Status	Beløp	Overføringsstatus
100-001	Deponiavgift	Krav (Rev. 3)	Rigg og drift av byggeplass	14.04.2025	Avvist	237160.91	Overført
100-002	Tegningsliste begrensning tiltransportert ARK	Varsel (Rev. 3)	Rigg og drift av byggeplass	03.03.2025	Avvist	0	Overført
100-003	Funn av kabel i grunn	Endringsordre	Rigg og drift av byggeplass	18.03.2025	Godkjent	2620	Overført

Prosjektspesifikke avvik fra og tillegg til NS

- Ombruk
- NS 8407 pkt. 22.4 – byggherren har risiko for materialer som byggherren krever brukt
- Ansvar for materialenes tilstand
- Entreprenørens undersøkelsesplikt
- Varslingsplikt

Krav til utslippsfri byggeplass

- NS 8407 pkt. 14.6
- **Krav:** Utslippsfrie kjøretøy, maskiner og motordrevet utstyr på bygge- eller anleggsplassen.
- **Krav:** Utslippsfrie små og mellomstore kjøretøy for regelmessig transport av personell, utstyr, masser og avfall til og fra bygge- og anleggsplassen.
- **Definisjon av utslippsfritt:** Enheter som ikke produserer direkte utslipp til luft av klimagasser som CO₂ og andre helseskadelige stoffer som NO_x. De skal drives med elektrisitet, hydrogen eller biogass.

Vedlegg II.01 Bilag 6 - Krav til utslippsfri bygg- og anleggsplass

1 Innledende bestemmelser og definisjoner

Ved gjennomføring av kontraktsarbeidene skal leverandør benytte utslippsfrie kjøretøy, maskiner og motordrevet utstyr for alt arbeid på bygge- eller anleggsplassen, der det ikke er gitt unntak for dette i punkt 2.

Med bygg- og anleggsplass menes enhver arbeidsplass hvor det utføres midlertidig eller skiftende bygge- eller anleggsarbeid, jmfør byggherreforskriften §§ 2 og 4.

For regelmessig transport av personell, utstyr, masser og avfall til og fra bygge- og anleggsplassen (jf. punkt 5), skal det benyttes utslippsfrie små- og mellomstore kjøretøy (personbiler, varebiler og mindre lastebiler med vekt opp til 12 tonn, jf kjøretøyforskriften § 2-2)) og minst utslippsklasse Euro VI for større kjøretøy (over 12 tonn).

Leverandør er ansvarlig for at eventuelle underleverandører oppfyller de samme vilkårene.

Unntak

- Maskintyper som fremgår av listen er unntatt krave om å være utslippsfrie
- Hva er enkeltleveranser?
- Søknad om ytterligere unntak:
 - Hvilke maskiner søknaden gjelder
 - Perioden for forventet bruk
 - Forventet drivstoffmengde som benyttes
 - Beskrivelse og dokumentasjon av hvilke forsøk entreprenøren har gjort for å fremskaffe en utslippsfri maskin og når disse forsøkene ble gjennomført

3 Unntak fra krav om utslippsfrie maskiner, kjøretøy og utstyr

Kravet gjelder ikke enkeltleveranser til bygge- og anleggsplassen, men regelmessig transport vil omfattes. Hva som vurderes som regelmessig transport, avgjøres av oppdragsgiver i samråd med leverandør.

Arbeidstakernes bruk av private kjøretøy til og fra jobb er ikke omfattet av kravet.

Dersom entreprenøren i forkant av eller under gjennomføringen av kontraktsarbeidene, ikke får tilgang på utslippsfri maskin, kjøretøy eller utstyr grunnet forhold leverandøren selv ikke er ansvarlig for, kan entreprenøren søke om å få benytte tilsvarende maskin som benytter annet drivstoff. Videre kan leverandør søke om at kravet frafalles dersom det etter kontraktsinngåelse viser seg å ikke være praktisk mulig å gjennomføre oppdraget med utslippsfrie maskiner grunnet framkommeligheten på stedet eller hvis tilgangen til nettkapasitet endrer seg.

Sanksjoner

- Sanksjonsform: dagmulkt
- Mulktens størrelse: 0,1 promille
- Oppad ubegrenset
- Heving

6 Sanksjoner

6.1 Dagmulkt

Hvis leverandør benytter kjøretøy, maskiner eller motordrevet utstyr som ikke oppfyller de nevnte kravene vil oppdragsgiver kreve dagmulkt. Disse fastsettes som følger:

0,1 promille av kontraktssummen per hverdag misligholdet varer. Dagmulkten utgjør uansett minimum kr 2500,- per hverdag.

Dagmulktsskrav etter denne bestemmelsen begrenses ikke av det samlede dagmulktsansvar etter kontrakten.

6.2 Heving

Gjentatte eller grove brudd på vilkår i dette bilaget kan anses som vesentlig mislighold som gir oppdragsgiver rett til å heve kontrakten.

Dagmulktbelagte frister og størrelse, pkt 40.2 og 40.3

Utgangspunkt NS 8407

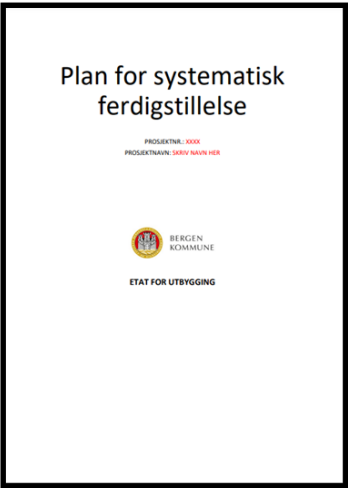
- Sluttfristen er dagmulktbelagt, andre frister er bare dagmulktbelagt når dette uttrykkelig er angitt i kontrakten
- Er ikke annet avtalt, er dagmulkten 1 ‰ av kontraktssummen (min kr 3000)
- Samlet dagmulktansvaret er begrenset til 10 ‰ av kontraktssummen

Bergen kommune

- Mekanisk ferdigstillelse (2-6 mnd før sluttfrist) 0,5 ‰
- Fullskalatest godkjent (14 dg før sluttfrist) 0,3 ‰
- Fremdriftsplan (4 uker - NS) 0,1 ‰
- Kvalitetsplan (4 uker) 0,1 ‰
- Levering av FDV-dokumentasjon (10 virkedager før mekanisk ferdigstillelse og fullskalatest) 0,1 ‰
- Inngår i maksimalt samlet dagmulktansvar

Systematisk ferdigstillelse

“Riktig med en gang”

C.2.2 MEKANISK FERDIGSTILLELSE

Ved frist for mekanisk ferdigstillelse skal bygningsmessig og teknisk arbeid (eksklusive arbeid som skal utføres i sluttfasen, jf "B.3.13 Sluttfase") være ferdigstilt, herunder skal tekniske installasjoner være ferdig montert, kablet, koblet og merket.

Frist: 6 måneder før avtalt sluttfrist Dagmulktbeløp: 0,3 ‰ av kontraktssummen

Prosjekt – Erklæring klart for mekanisk ferdigstillelse

Rev. 1.1

Ved frist for mekanisk ferdigstillelse skal bygningsmessig og teknisk arbeid (eksklusive arbeid som skal utføres i sluttfasen, jf "B.3.13 Sluttfase") være ferdigstilt uten vesentlige avvik, herunder skal tekniske installasjoner være ferdig montert.

Erklæringen skal fylles ut og signeres av prosjektleder hos totalentreprenør / generalentreprenør. Erklæring skal foreligge senest kl 0800 samme dag som milepæl mekanisk ferdigstillelse.

	Sjekkpunkt	Status	Kommentar
1	Har alle entreprenører/UE-er meldt seg klar for mekanisk ferdigstillelse?		
2	Er det utarbeidet en uttømmende liste for bygningsmessige og tekniske arbeid som ikke er ferdigstilt?		
3	Er den oversendt Byggherre?		
4	Ajourførte «rødstreks-tegninger» levert for alle fag? (plantegninger, systemskjema, funksjonsbeskrivelser etc).		
5	Er sjekkliste som dokumenterer at komponenter er levert, montert, tilkoblet og merket levert av alle fag?		
6	Er alle merknader i kontroll av utførelse (KUT) rapport brann utbedret?		
7	Er plan for sluttfase utarbeidet og omforent?		
8	Er dører merket med romnummer?		
9	Er FDV-levert?		

Vi erklærer med dette at vi anser milepæl «mekanisk ferdigstillelse» som oppnådd.

Andre dagmulksanksjoner

Hvor samlet dagmulktansvar er angitt for sanksjonen

Krav til utslippsfri bygg- og anleggsplass

Krav til lønns- og arbeidsvilkår

- Manglende egenrapportering og manglende retting, kr. 2500 - begrenset til 20 hverdager
- Gjentatte brudd eller forsettlig/grovt uaktsomme brudd, 0,1 ‰ inntil kr. 50 000 eller kr. 100 000 per art kontraktsbrudd

Krav om arbeidsinkludering

- Dagbot kr. 1000 - begrenset til 50 hverdager

Andre dagmulftsanksjoner

Hvor samlet dagmulftsansvar ikke er angitt for sanksjonen

Seriøsitetskrav og krav til bruk av lærlinger

- Krav til bruk av faglærte/lærlinger, 1 ‰ av kontraktssummen per prosent manglende måloppnåelse

Tillegg til pkt 10.4 om bruk av kontraktsmedhjelp

- Dagmulft, 1 ‰ av kontraktssummen dersom anvender ulovlig eller ikke kontraktsmessig arbeidskraft

Ingen uttrykkelig grense for dagmulftens størrelse

Inkludert i maksimalt samlet dagmulftansvar?

HMSREG

Produkter og tjenesterNyheterKundeserviceOm ossLogg innPersonvern

IT-verktøy for oppfølging av seriøsitet, HMS og miljøpåvirkning i bygg- og anleggsbransjen.

HMSREG hjelper byggherre, hovedentreprenør og underentreprenører med effektiv samhandling mellom alle aktørene for etterlevelse av lov, forskrift og kontraktuelle bestemmelser.

Våre produkter:

HMSREG Seriøsitet og HMS

Oppfølging av seriøsitetsbestemmelser, krav i byggherreforskriften og påseplikten.

Totaloversikt over alle leverandører og mannskaper i ditt prosjekt eller din prosjektportefølje.

Gjennomfør kontroller av lønns- og arbeidsvilkår i tråd med GDPR.

HMSREG Ytre Miljø

Oppfølging av miljøpåvirkning mot kontraktskrav eller egne mål.

Totaloversikt over avfall og gjenvinning, drivstoff-forbruk og utslipp av CO2 hentet direkte fra den enkelte maskin eller kjøretøy og fordelt på ulike energibærere og kilder.

HMSREG for Underentreprenør

Oppfølging av pålagte seriøsitetskrav fra din oppdragsgiver.

Oversikt over egne mannskaper og kompetanse.

Kontroll av lønns- og arbeidsvilkår i egen leveransekjede.

Prøvedrift, pkt 38.2

Utgangspunkt NS 8407

- Valgfritt om prøvedrift før eller etter overtakelse
- Risikoen for skade går over til byggherre ved oppstart prøvedrift
- Øvrige virkninger av prøvedrift avtales særskilt

Bergen kommune

- Prøvedrift etter overtakelse
- Beslutning om prøvedrift (inkl. omfang og varighet) bestemmes ensidig av byggherren 4 mnd før overtakelse
- Betales etter medgått tid/kostnad, og i tråd med honorarbudsjetten utformet etter kommunens retningslinjer
- Bestilling av prøvedrift er ikke en endring

«Prøvedrift skal skje etter overtakelse av kontraktsgjenstanden. Vilkår og gjennomføring av prøvedrift er nærmere omtalt i konkurransegrunnlaget del II med vedlegg. Prøvedrift honoreres etter medgått tid basert på timepriser inngitt i tilbudsskjema fra entreprenør.»

a.2.9 BRUKSTAKELSE OG PRØVEDRIFT (NS 8407 PKT 38)

Pkt. 38.2 Prøvedrift

Følgende tilføyes som nye ledd:

[MAL EFU] a2 - Standard avvik fra og tillegg til NS 8407

«Prøvedrift skal skje etter overtakelse av kontraktsgjenstanden. Vilkår og gjennomføring av prøvedrift er nærmere omtalt i konkurransegrunnlaget del II med vedlegg. Prøvedrift honoreres etter medgått tid basert på timepriser inngitt i tilbudsskjema fra entreprenør.»

Entreprenør skal i samarbeid med byggherre utarbeide et honorarbudsjett for prøvedrift.

Entreprenøren skal uten ugrunnet opphold varsle byggherren hvis det er grunn til å anta at budsjettet vil bli overskredet. Byggherren skal uten ugrunnet opphold ta stilling til varselet. Overskridelser som ikke er varslet til byggherren, gir ikke grunnlag for krav på økt honorar.»

a.2.7 ENDRINGER (NS 8407 PKT 31)

Arbeid knyttet til prøvedrift utgjør ikke endringsarbeid ved beregning av 15 % grensen for byggherrens rett til å pålegge totalentreprenøren endringer etter pkt. 31.1, tredje ledd.

Indeksregulering, pkt 26.2

Er ikke annet avtalt, skal alle priselementer i den opprinnelige kontrakten indeksreguleres.

Indeksregulering skjer i henhold til NS 3405 *Bestemmelser om regulering av kontraktssum for bygg og anlegg på grunn av endringer i lønninger, priser, sosiale utgifter m.v.*, - totalindeksmetoden – med én kalendermåned som avregningsperiode. Er ikke annen indeks avtalt, gjelder SSBs indeks «Boligblokk, i alt».

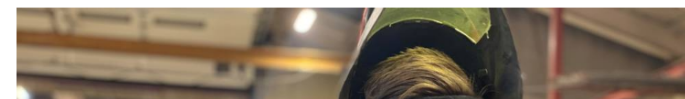
Bergen kommune

Utgangspunkt følger standardkontrakten.

Totalentreprenøren forplikter seg til å innta den samme indeksreguleringen i kontrakter med sine underentreprenører i prosjektet. Ved manglende avtale om slik indeksregulering, kan underentreprenør gjøre sitt krav om indeksregulering overfor totalentreprenøren gjeldende med bakgrunn i denne avtalen.

På 27 år har de aldri opplevd liknende. Nå frykter Ingolf å bli permittert

Krigen i Ukraina har ført til mangel på stål, samtidig som prisen er nær doblet. Nå sliter bedrifter over hele landet, og ved Steinkjer mekaniske frykter de alvorlige konsekvenser.

Lena Erikke Hatland
Journalist

Tariq Alisubh
Reporter

Middelthuns gate 27
Postboks 5485 Majorstuen
0305 Oslo

Tel: 23 08 75 00
Fax: 23 08 75 30
E-post: firmapost@eba.no
www.eba.no

Org. nr. 971 031 735

Til: Alle landets offentlige bestillere av bygg og anlegg

Fra: Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg (EBA)

Dato: 31. mars 2022

Bruk av standardkontrakter og indeksregulering i nye konkurranse-eksempler på kontraktsbestemmelser

Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg (EBA) viser til vårt brev til alle landets offentlige oppdragsgivere av 17. mars 2022. Brevet ble sendt som følge av den krevende situasjonen vi nå opplever med store svingninger i pris på byggevarer, råvarer og andre innsatsfaktorer.

I brevet fremhevet vi at indeksregulering i bygg- og anleggskontrakter er utgangspunktet i Norsk Standard og anskaffelsesforskriften § 8-12 og § 19-1: "Der det finnes fremforhandlede og balanserte kontraktsstandarter, skal oppdragsgiveren som hovedregel bruke disse".

Andre prosjektspesifikke avvik

Rolland skole

Totalentreprise med optimalisering

Element av samspill, men ikke samspillskontrakt

✓ Endringsadgang, men kontraktssum fastsatt før optimaliseringsfasen

Hva gjenstår?

Kontraktssum fastsatt før optimaliseringsfase.

Avbestillingsadgang i faseovergang ut over NS 8407 pkt 44

a.1.1 Avtalens faser

Denne avtalen består av tre ulike faser

Fase 1 – Optimaliseringsfasen

Totalentreprenør skal som en del av denne fasen videreutvikle konkurransegrunnlaget frem til et endelig forprosjekt som skal danne grunnlag for gjennomføringen av fase 2 i tett samarbeid med byggherren, brukere og byggeier.

Fase 2 Utførelsesfasen

Ved overgang til fase 2 skal totalentreprenøren gjennomføre resterende prosjektering og utføre forprosjektet i totalentreprise. Fasen avsluttes ved overtakelse av kontraktsarbeidene.

Fase 3 – Prøvedrift

Prøvedriftsperioden starter etter bygget er tatt i bruk og for øvrig i overensstemmelse med de krav som fremgår av konkurransegrunnlagets del II.

a.1.2 Overgang til fase 2 – Utførelsesfasen

Overgangen fra kontraktens fase 1 til fase 2 skjer kun ved partenes signering av referat fra møte ved utgangen av fase 1. Partenes opptreden kan ikke medføre overgang fra fase 1 til 2, uten at signert referat foreligger.

Referatet skal baseres på byggherrens mal og skal utarbeides av byggherren.

a 1.3 Avbruddsklausul

Generelt

Byggherren har rett til å avbestille hele eller deler av kontraktsarbeidet. Avbestilling skal foretas skriftlig i så god tid som mulig.

Byggherrens avbestilling av kontrakten begrenser ikke hans rettigheter til prosjekteringsmaterialet. Byggherren erverver eiendomsrett, opphavsrett og disposisjonsrett til alt materiale utarbeidet av samspillsentreprenøren, underentreprenører, rådgivere eller leverandører i prosjektet frem til avbestillingstidspunktet. Ved avbestilling skal samspillsentreprenøren overlevere alt utarbeidet materiale til byggherren.

Avbestilling endrer ikke samspillsentreprenørens ansvar for det leverte materialet.

Avbestilling i fase 1 og før fase 2

Dersom byggherren velger å avbestille kontrakten før fase 2, medfører dette ikke noe ansvar overfor entreprenøren utover betaling for utført arbeid. Oppgjør foretas på grunnlag av timepriser, påslag og eventuelle fastpriser gitt i tilbudet.